

Over Icoonlandschappen

Een Icoonlandschap is een gebied dat ons toont hoe mooi, rijk en inspirerend ons land kan zijn, waar de geschiedenis nog zichtbaar is en waar flora en fauna bewaard zijn gebleven.

Nederland kent geen nationaal beleid (meer) ten aanzien van Nationale Landschappen. De in 2004 door het toenmalig Ministerie van VROM hiervoor aangewezen gebieden maken sinds 2011 geen deel meer uit van het regeringsbeleid. Hoewel veel provincies de Nationale Landschappen hebben overgenomen, is er meestal geen budget om deze te onderhouden. Daarmee is helaas een einde gekomen aan de nationaal gedragen status van deze landschappen. Gelukkig zijn er nog provincies die het Nationaal Landschapsbeleid overeind houden, zoals de provincie Friesland.

De campagne 'Icoonlandschappen' is bedoeld om gebieden met een bijzondere betekenis voor het Nederlands cultuurlandschap te belonen met de waardering die zij verdienen; een erkenning die deze landschappen op de kaart zet, een kroon op het werk van de mensen die bij deze gebieden betrokken zijn, en een aansporing om ook in de rest van ons land respectvol met het landschap om te gaan.

Bezoek ook de website

Meer informatie over de campagne Icoonlandschappen vindt u op de website www.icoonlandschappen.nl.

Bekijk op de website ook de video over de Friese Wouden, waarin aan de hand van prachtige beelden te zien is waarom dit bijzondere gebied de titel Icoonlandschap met recht en trots mag dragen.

Bekijk de video op www.icoonlandschappen.nl

Het werk van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap wordt mede mogelijk gemaakt door de steun van de Nationale Postcode Loterij.

Begrenzing Icoonlandschap de Friese Wouden

Kaartgegevens: pdok.nl

De Friese Wouden Icoonlandschap

VERENIGING NEDERLANDS
CULTUURLANDSCHAP

Over de Friese Wouden

Geschiedenis

Wie aan Friesland denkt, denkt aan ruimte. Een verre horizon met hier en daar boerderijen met hoge daken als verdwaalde schepen. Toch kent Friesland ook Nederlands laatste coulisselandschap van enige omvang, met zo'n 25.000 hectare.

Wie zich in dit landschap onderdompelt kan nergens ver weg kijken. Maar achter ieder weidehek bevindt zich een 'kijkdoos' gevormd door groene kamerschermen van elzensingels en houtwallen, in het Fries 'dykswallen' genoemd. De bodem en het water zijn sturend geweest in het ontstaan van dit landschap. De elzensingels lagen op de slootkanten in het veniger gebied, de houtwallen op de hogere zandgronden, omdat het grondwater voor sloten als betrouwbare veekering te diep zat. Grond voor de wallen kwam wel uit ontwateringssloten en greppels. Door eeuwen van herhaald ophogen werden zoden gestoken aan de walvoet, waardoor percelen vaak tot aan de voet aflopen.

De mensen vestigden zich op oeverwallen langs veenriviertjes. Daar groeven ze kanalen voor de ontwatering en afvoer van turf, en gooiden de grond langs de kanalen en vaarten waar lange lintbebouwingdorpen ontstonden.

Het veen achter de boerenhuizen werd in langgerekte smalle strips ontgonnen en aanvankelijk voornamelijk als graanakkers gebruikt. Maar doordat de veengrond inklonk, werd het te nat en te zuur voor graan en ontstonden weilanden en hooilanden gekoppeld aan veeteelt. Op de kruispunten van de wallen werden drinkpoelen gegraven waardoor het vee vanuit vier percelen uit dezelfde poel kon drinken.

Pingoruïnes

Niet te verwarren met deze poelen zijn de talrijke pingoruïnes die veel groter, dieper en ouder zijn. Pingoruïnes zijn ontstaan in de voorlaatste ijstijd toen de bodem bestond uit permafrost. Waar het grondwater door scheuren omhooglekte en bevroor, ontstonden met massief ijs gevulde bulten in het landschap, omhoog gedrukt door de aardkorst. Toen het hier zo'n 12.000 jaar geleden te lande warmer begon te worden, schoven eerst de omhooggeduwde aarden lagen langs de randen van de ijskegel omlaag. Vervolgens dooiden de ijsmassa's weg en ontstonden er diepe watergaten; de pingoruïnes. Deze vulden en dichtten zich in de tijd met veen. Dat ze nu weer open en vol water zijn komt doordat de mensen het turf zelfs in de pingoruïnes wisten uit te steken en als brandstof opstookten.

Verkaveling

De oeroude pingo's trekken zich niets aan van de door mensen strak getrokken lijnen, hier in de vorm van een opstreckende verkaveling. Met hun wallen en singels vormen zij een kilometers lang slagenlandschap met ontginningsstrips, afhankelijk van de grondsoort begrensd door een houtwal, elzensingel of sloot. Regelmatig 'botsten' de ontginningen van twee dorpen op elkaar, waardoor spitse perceelsuiteinden ontstonden waar je tot de dag van vandaag een trekker nauwelijks kunt draaien.

In het noordelijk deel van de Friese Wouden tref je hier en daar een afwijkende nieuwere kavelindeling aan: de zogenaamde blokverkaveling.

In het gebied rond Eastermar daarentegen lijkt het landschap zacht te glooien en kent het onregelmatige verkaveling met hogere esakkers en veel dykswallen. De dorpen en koprompboerderijen, schilderachtige kerkjes, bijzondere lintdorpen en buitenplaatsen (hier stinzen genoemd) maken het ensemble van de Wouden compleet.

De architecten van dit bijzondere landschap waren opeenvolgende generaties boeren die vanaf 1000 na Christus begonnen met ontginnen, graven, opwallen en bouwen, net zolang totdat ze vaste grond vonden om hun huis op te bouwen. Zo dienen en vormen deze landmannen en -vrouwen al eeuwen lang hun landstreek met veel liefde.

Natuur

De natuur heeft de Friese Wouden ontdekt en gevuld met een rijkgeschakeerd gezelschap van vogels, zoogdieren, insecten, bloemen, bomen en struiken. De gekraagde roodstaart en duizenden sijsjes trekken elk jaar van Scandinavië naar het zuiden. Ook zij kennen de Friese Wouden en doen zich tegoed aan de inhoud van de elzenkatjes. De dubbelloofvaren, koningsvaren en eikvaren op de kanten en greppels van de dykswallen, en het kleine maar fijne appeltjesmos. Allemaal zijn ze onderdeel van dit behaaglijke en iconische landschap.

Over de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

De Icoonlandschappen worden benoemd door de **Vereniging Nederlands Cultuurlandschap** (VNC), die daarbij samenwerkt met lokale partijen.

De VNC zet zich in voor herstel en behoud van het cultuurlandschap in Nederland en doet dit onder meer door aanleg en onderhoud van landschapselementen zoals heggen, houtwallen en struweelhagen.

De missie van de VNC is dan ook om 'Nederland weer mooi' te maken. Door de komst van het prikkeldraad en grootschalige ruilverkavelingen zijn veel planten en dieren uit het landschap verdwenen en heeft het veel van haar schoonheid en identiteit verloren. Wij werken samen met boeren, natuurorganisaties, overheden en andere partijen om het landschap weer aan te kleden met landschapselementen. Zo ontstaat een natuurlijk cultuurlandschap, met respect voor het verleden en voor de mensen die daar nu werken, wonen en recreëren. Dat is niet alleen belangrijk voor de biodiversiteit maar ook gunstig voor recreatie en toerisme. We profiteren er dus allemaal van!

Meer informatie over het werk van de VNC leest u op de website **www.nederlandscultuurlandschap.nl**

U kunt de VNC steunen door lid te worden.

Vind en volg **Vereniging Nederlands Cultuurlandschap** ook op social media

